

Рецензія

доктора економічних наук, доцента

Дорошкевич Катерини Олегівни

на дисертаційну роботу

Гурського Юрія Ярославовича

«Оцінювання та розвиток інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

292 – Міжнародні економічні відносини

Актуальність теми та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції світових ринків підприємства все частіше стикаються з викликами, пов'язаними з міжнародною діяльністю. Зростаюча конкуренція, економічні кризи, політична нестабільність та інші зовнішні фактори можуть значно впливати на підприємства, знижуючи стабільність та ефективність їх функціонування.

Як відомо, економічний захист підприємств включає в себе комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків та забезпечення стійкості бізнесу в умовах невизначеності. Серед іншого він передбачає страхування, хеджування, диверсифікацію активів, створення резервних фондів та інші механізми. Важливість цих інструментів полягає в їх здатності забезпечити фінансову стабільність підприємства, знизити вплив негативних зовнішніх факторів та сприяти довгостроковому розвитку.

Тож, дослідження інструментів економічного захисту підприємств набуває особливої актуальності. Воно передбачає аналізування існуючих інструментів економічного захисту підприємств, оцінювання їх ефективності та розробку рекомендацій щодо їх застосування в умовах міжнародної діяльності. Особлива увага повинна бути надана вивченню практичного досвіду підприємств, що успішно використовують ці інструменти, а також аналізу можливих ризиків та обмежень, пов'язаних з їх впровадженням.

Ці аспекти підкреслюють важливість дослідження інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності.

Вищевказане підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи, оскільки питання розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо оцінювання та розвитку інструментів

економічного захисту підприємств є релевантним у сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин підприємств.

Дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Формування систем менеджменту розумних підприємств в умовах міжнародної діджиталізації та інтелектуалізації» (ММП-19). Особистий внесок автора полягає в наданні рекомендації із застосування Agile-Lean підходу для виконання технологічних операцій інформаційного забезпечення у процесі використання інструментів економічного захисту підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформованих у дисертації та їх достовірність

Вивчення змісту дисертації та наукових публікацій автора дозволило підтвердити, що основні положення, авторські підходи, висновки та наведені рекомендації, викладені у дисертації Юрія Гурського логічні, послідовні, достовірні, обґрунтовані, докладно пояснені та не суперечать усталеним теоретичним підходам.

Основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, які змістовно розкриті у дисертації сформовані та розвинуті на сучасних теоретичних та методологічних підходах до оцінювання та розвитку інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності є релевантним у сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин.

Теоретичні положення, прикладні аспекти та практичні рекомендації базуються на застосуванні сукупності загальнонаукових принципів, прийомів та методів: теоретичного узагальнення – для синтезу підходів до обґрунтування та уточнення поняття інструментів економічного захисту підприємства в умовах міжнародної діяльності; порівняння та систематизації – для окреслення сутнісних ознак та притаманних їм видів інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; теоретичного узагальнення, абстрагування, аналізу та синтезу – для ідентифікації чинників, які визначають використання інструментів економічного захисту підприємства; системного аналізу – при оцінюванні інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; економіко-математичного моделювання та теорії ігор – при моделюванні інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; методологію багаторівневого лінгвістичного прийняття рішення (ML-LDM) – при

оцінюванні інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності.

Одержані за результатами дослідження наукові положення, висновки та рекомендації сформовано за результатами наукових ревізій законодавчих та нормативно-правових актів України та Європейського союзу, наукових праць вітчизняних та іноземних авторів, статистичних матеріалів Державної служби статистики України, звітності підприємств, Інтернет-джерел.

Структура та зміст дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Юрія Гурського є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному рівні, державною мовою, основні положення достовірні, а елементи наукової новизни обґрунтовано та доведено до практичного застосування. Стиль викладення відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій, представлених на здобуття ступеня доктора філософії. Структура роботи характеризується логічною послідовністю та гармонійністю. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформовано мету і завдання, предмет та об'єкт, методи дослідження, викладено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, вказано особистий внесок здобувача та висвітлено апробацію результатів дослідження.

У першому розділі визначено роль інструментів економічного захисту у забезпеченні розвитку міжнародної економічної діяльності підприємств; розвинуто сутнісне визначення, встановлено особливості інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; здійснено їх систематизацію та ідентифіковано чинники, які визначають використання інструментів економічного захисту підприємства (с. 72-80, 81-90).

Розвинуто сутнісне визначення інструментів економічного захисту, під яким запропоновано розуміти засоби збереження автономії підприємства, розвитку самобутності його виробничо-господарської і міжнародної економічної діяльності, задоволення потреб та інтересів стейкхолдерів, які шляхом реалізації сукупності дій, що оптимізують процеси управління, гармонізують фінансовий стан підприємства, чим сприяють розвитку міжнародних відносин (с. 31).

У другому розділі рекомендовано методичне забезпечення оцінювання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; використавши його, здійснено аналізування вітчизняних підприємств та оцінено

залежність рівня інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності та імовірності його банкрутства; вивчено стан використання чинних інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності.

Розвинуто систему показників, рекомендовану для оцінювання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, що містить сім груп показників, які забезпечують оцінку рівня інструментів фінансового, маркетингового, інформаційного, виробничо-технологічного, збутового, інтелектуально-кадрового та нормативно-правового захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності та дозволяють встановити залежність рівня інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності та імовірності його банкрутства (с. 66-81).

У третьому розділі розроблено модель, розраховану для встановлення черговості використання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, яку розвинуто із використанням математичного апарату теорії ігор (с. 94-103); сформовано рекомендації із інформаційного забезпечення інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності (с. 104-115); уточнено порядок економічного оцінювання інструментів економічного захисту підприємств, що рекомендовано здійснювати на основі використання методології багаторівневого лінгвістичного прийняття рішення (ML-LDM) (с. 115-129).

Отже, дисертаційна робота є завершеною науковою працею, де змістовно та логічно висвітлено проблеми та запропоновано напрями їх вирішення у сфері міжнародних економічних відносин.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендації, сформульованих у дисертації

Наукові доробки дисертанта становлять істотний перелік теоретичних, методологічних та практичних результатів, серед яких найбільш суттєвим є той, що розроблено вперше: порядок оцінювання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, застосувавши методологію багаторівневого лінгвістичного прийняття рішення (ML-LDM), що забезпечує залучення достатньої кількості стейкхолдерів та експертів та набуття їх оцінок у експертній сфері знань в умовах багатоаспектної проблемної ситуації (с. 115-129).

Наукова новизна результатів полягає також в удосконаленні моделі використання інструментів економічного захисту підприємств, що передбачає

формування їх оптимального портфелю, забезпечуючи відповідність технологічних операцій інформаційного забезпечення принципам Agile-Lean (с. 94-103, 104-115).

Сутність інших наукових результатів, що мають різний рівень наукової новизни полягає у такому: розвинуто методичні положення з аналізування інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, що дозволяють встановити залежність між використанням інструментів економічного захисту підприємств та імовірністю банкрутства в умовах міжнародної діяльності (с. 81-90); розвинуто понятійно-термінологічний апарат оцінювання та розвитку інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, що дало змогу розвинути сутнісне визначення поняття «інструменти економічного захисту підприємства» (с. 30-35), уточнити типологію видів інструментів економічного захисту підприємства та здійснити систематизацію чинників, які визначають їх використання в умовах міжнародної діяльності (с. 36-57).

Представлені наукові результати містять наукову новизну та забезпечують виконання завдань дослідження.

Теоретична і практична цінність положень, результатів дослідження на висновків дисертації

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретичних підходів до оцінювання та розвитку інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності. У представленому понятійно-термінологічному апараті оцінювання та розвитку інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, зокрема, розвинуто визначення поняття «інструменти економічного захисту підприємства» (під ними розуміються засоби збереження автономії підприємства, розвитку самобутності його виробничо-господарської і міжнародної економічної діяльності, задоволення потреб та інтересів стейкхолдерів, які шляхом реалізації сукупності дій, що оптимізують процеси управління, гармонізують фінансовий стан підприємства, чим сприяють розвитку міжнародних відносин). Це дало змогу вирішити актуальні наукові завдання із формування теоретичних основ розробки моделей та концепцій, що є важливими для подальших досліджень і практичного застосування у практиці міжнародних економічних відносин.

Окремі положення дисертації (підприємствам вказано на інструментарій економічного оцінювання та надано рекомендації із використання інструментів

економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності) використано у діяльності: ППФ «ВМВ-Транс», ТзОВ «Видавничий дім «Укрпол», ПАТ «Укртелеком».

Інші результати дисертації Юрія Гурського мають потенціал впровадження на підприємствах, у органах державної влади, наукових установах.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях

За темою дисертаційної роботи теоретичні, методичні та прикладні розробки, основні положення, рекомендації та пропозиції Юрія Гурського достатньо повно викладено в опублікованих наукових працях. Авторський доробок викладено у 12 наукових працях, серед яких: 1 монографія, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Зміст опублікованих наукових праць та характер видань відповідають вимогам МОН України, пропонованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття ступень доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Гурського Ю.Я доцільно звернути увагу на деякі положення, що є дискусійними, недостатньо розкритими, потребують пояснення у процесі захисту дисертації та у подальших наукових дослідженнях дисертанта:

1. У табл. 1.2 дисертантом виділено особливості інструментів економічного захист підприємств в умовах міжнародної діяльності (с. 34-35). При цьому як особливість автором вказано на спрямованість на задоволення потреб стейкхолдерів. У даному аспекті слід було би врахувати екологічну стійкість та соціальну відповідальність, спрямовану на врахування інтересів ширшого кола зацікавлених осіб та досягнення цілей сталого розвитку.

2. При оцінюванні інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності використано дані щодо кількості відкритих проваджень щодо банкрутства. Відкрите провадження про банкрутство – це процедура, яка розпочинається за заявою кредитора або самого боржника, коли виникає підозра, що боржник не може виконати свої майнові зобов'язання. Як відомо, відкриття провадження передбачає розгляд можливостей боржника виконати свої

зобов'язання та прийняття рішення про визнання боржника банкрутом або неплатоспроможним. Тож більш доцільним у даному випадку було би урахування факту визнання підприємства банкрутом (с. 75-76).

3. У табл. 2.13 досліджено ефективність глобальних інструментів економічного захисту підприємств (с. 82-83). Варто було би деталізувати це поняття та вказати на спосіб його оцінювання, який використано у аналітичних досліджень Bain & Company.

4. Для удосконалення інформаційного забезпечення використання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності у дисертації рекомендовано Agile-Lean підхід. Водночас такі істотні складові, що забезпечують гнучкий перебіг процесів як прозорість, командна робота, виховання культури навчання, мінімізація відходів, прозорість у прийнятті управлінських рішень автором не враховані (с. 112).

5. Для оцінювання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності у дисертації рекомендовано методологію багаторівневого лінгвістичного прийняття рішення (ML-LDM). Як відомо, у міжнародних економічних відносинах дана методологія дозволяє врахувати різні рівні впливу та інтереси зацікавлених з груп, що дозволяє створювати більш ефективні та збалансовані рішення. Проте для того, щоб впровадити ML-LDM у практику та покращити процеси прийняття рішень у організації слід передбачити тестування та валідацію моделі, що автором упущено (с. 129).

Загальна оцінка дисертаційної роботи, її відповідність існуючим вимогам та висновки

Дисертаційна робота Гурського Юрія Ярославовича «Оцінювання та розвиток інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності» є завершеним науковим дослідженням, що характеризується актуальністю тематики наукових досліджень, що виконані на належному теоретичному рівні та мають практичне значення. Виявлені недоліки та дискусійні питання не знижують теоретичної цінності та прикладної значимості отриманих здобутків, що дає змогу позитивно оцінити наукове дослідження, визначити актуальність вибору його тематики, високий рівень обґрунтованості положень наукової новизни, адекватність висновків і рекомендацій. Тема роботи, її зміст, об'єкт та предмет, а також сформовані за результатами висновки та

рекомендації відповідають профілю спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини.

Робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти та науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р. «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022 р., а її автор - Гурський Юрій Ярославович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини (галузь знань 29 Міжнародні відносини).

Рецензент:

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і
міжнародного підприємництва
Національного університету
«Львівська політехніка»

Катерина ДОРОШКЕВИЧ

Підпис д.е.н., доц. Катерини Дорошкевич засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доц.

Роман БРИЛИНСЬКИЙ

21.05.2025